

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-614-0-17>

**MODERN APPROACHES TO TRAINING PHYSICAL
AND REHABILITATION MEDICINE SPECIALISTS:
THE EXPERIENCE OF THE ODESSA REGION
IN THE CONTEXT OF NATIONAL CHALLENGES**

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ
ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ: ДОСВІД ОДЕЩИНИ
У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ**

Kitsis A. G.

*Assistant Professor at the Department
of physical rehabilitation, sports
medicine and physical education
Odesa National Medical University;
Doctor of physical
and rehabilitation medicine
Odesa City Hospital № 8
Odesa, Ukraine*

Kinich A. G.

*асистент кафедри фізичної
реабілітації, спортивної медицини
та фізичного виховання
Одеський національний медичний
університет;
лікар фізичної та реабілітаційної
медицини
Комунальне некомерційне
підприємство «Міська лікарня № 8»
Одеської міської ради
м. Одеса, Україна*

Вступ. В умовах зростання кількості пацієнтів серед військового та цивільного контингенту в Україні фізична та реабілітаційна медицина стала важливим напрямком розвитку системи охорони здоров'я України [1]. Водночас якісне надання реабілітаційних послуг напряму залежить від кадрового потенціалу. За даними на 01.01.2024 в Україні налічувався 971 лікар фізичної та реабілітаційної медицини, що є недостатнім для задоволення реальних потреб населення України та Одещини [3].

Актуальність. Система охорони здоров'я України постійно перебуває в стані трансформації і галузь фізичної реабілітації не є виключенням [8]. Такі процеси зумовлені, як зовнішніми так і внутрішніми чинниками. Швидкий ріст кількості осіб, що потребує якісної та своєчасної реабілітаційної допомоги, зумовлює нагальну потребу у підготовці висококваліфікованих фахівців фізичної та реабілітаційної медицини, здатних працювати у мультидисциплінарних командах на засадах доказової медицини, впроваджуючи міжнародні стандарти відновного лікування [5, 6, 7]. В таких умовах фізична та реабілітаційна медицина стала пріоритетним напрямком розвитку та удосконалення. Водночас

варто звернути уваги і на ефективність системи реабілітаційної допомоги, яка напряму залежить від кадрового потенціалу [2, 3]. Дані з відкритих джерел свідчать про виражений кадровий дефіцит фахівців з реабілітації, на 01.01.2024 в Україні налічувався 971 лікар фізичної та реабілітаційної медицини та всього 369 фізичних терапевтів, що є недостатнім для задоволення потреб населення у послугах реабілітації [3]. У цій ситуації особливого значення набувають освітні програми з регіональною моделлю підготовки кадрів. Це створює умови для комплексної підготовки фахівців з нахилом на практичні знання та міждисциплінарну взаємодію. Вивчення досвіду Одеського регіону дозволяє оцінити ефективність поєднання освітнього та клінічного компоненту, а також досвід підготовки фахівців на клінічних базах у державних та приватних медичних закладах [4, 5].

Мета. Вивчити та висвітлити особливості підготовки лікарів фізичної та реабілітаційної медицини на Одещині, проаналізувати наявні проблеми та надати можливі шляхи вирішення кадрового дефіциту системи реабілітації.

Методи. Аналіз статистичних даних від національної служби здоров'я України, міністерства охорони здоров'я України, огляд звітів міжнародних організацій (WHO, UEMS).

Результати. Підготовка лікарів фізичної та реабілітаційної медицини в Україні перебуває на етапі активного розвитку та формування у відповідності до викликів сьогодення. У 2018 році в Україні була офіційно затверджена спеціальність фізична та реабілітаційна медицина та розпочалось впровадження програм спеціалізації для лікарів інших спеціальностей та програм інтернатури для випускників медичних університетів [1]. Основними навчальними закладами країни, які готують фахівців зі спеціальності фізична та реабілітаційна медицина є Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Одеський національний медичний університет, Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького та Харківський національний медичний університет, Вінницький національний медичний університет імені Миколи Івановича Пирогова [1, 4, 5]. Програма навчання розрахована на три роки та базується на сучасних підходах: біопсихосоціальній моделі здоров'я, принципах міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, а також на мультидисциплінарному підході.

Клінічна підготовка лікарів фізичної та реабілітаційної медицини є ключовою складовою навчання, оскільки саме набуття практичних навичок дозволяє в повній мірі досягнути компетентності, необхідні для практичної діяльності. В одеській області та місті Одеса інтерни проходять навчання у державних та приватних медичних закладах

серед яких: КНП «Міська клінічна лікарня №1» ОМР, КНП «Міська лікарня № 8» ОМР, КНП «Міська клінічна лікарня №10» ОМР, КНП «Одеський обласний лікарсько-фізкультурний диспансер», Медичний дім Одrex та КНП «Центральна міська лікарня Ренійської міської ради». До навчального процесу на Одещині максимально інтегровані симуляційні центри, проводяться заняття з інтернами та пацієнтами на майданчиках, що імітують умови навколишнього середовища, розпочато впровадження процесу телереабілітації. Перший випуск інтернів за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина» в Україні відбувся у 2020 році [1]. Це стало важливим етапом у розвитку та становленні галузі, але масштабування цієї підготовки ще потребує часу та ресурсів.

На даний момент однією з проблем галузі залишається нерівномірний розподіл фахівців по регіону, коли більша частина фахівців залишається у великих містах, натомість у сільських районах та невеликих громадах забезпеченість кадрами значно нижча, що призводить до обмеженого доступу пацієнтів до реабілітаційних послуг. Потреба у фахівцях фізичної та реабілітаційної медицини значно перевищує наявний кадровий ресурс. Це особливо відчутно в умовах повномасштабного вторгнення, коли прогресивно зростає кількість пацієнтів, що потребують реабілітаційного лікування.

Подолання проблеми можливе завдяки комплексним заходам. Потрібно продовження впровадження програми інтернатури для випускників вищих навчальних закладів та розвиток освітніх програм з спеціалізацією для фахівців інших спеціальностей. Важливим є впровадження мотиваційних програм для молодих фахівців у громадах. Необхідною частиною розвитку сектора реабілітація є навчання фахівців засобом телемедицини.

Висновки. Досвід Одещини демонструє ефективність поєднання теоритичної та практичної складової підготовки з інноваційними рішеннями сфери реабілітаційної допомоги. На загальнодержавному рівні зберігається низька кадрових проблем. Вирішення кадрової проблеми підготовки фахівців фізичної та реабілітаційної медицини потребує комплексного підходу, що зможе поєднати освітню компоненту з інноваційними рішеннями галузі, що будуть спрямовані на підвищення доступності та покращення якості реабілітаційних послуг для населення України у відповідь на виклики воєнного часу.

Література:

1. Міністерство охорони здоров'я України. Наказ МОЗ України від 28.02.2020 № 587 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги за

спеціальністю “Фізична та реабілітаційна медицина”». Київ : МОЗ України, 2020.

2. Національна служба здоров'я України. Реабілітаційна допомога у Програмі медичних гарантій: аналітичний звіт. Київ : НСЗУ, 2024.

3. Михальчук В. М., Пожевілов А. А. Реабілітаційна допомога у Програмі медичних гарантій та проблеми її кадрового забезпечення. *Лікарська справа*. 2024. № 3(1). С. 45–52.

4. Одеський національний медичний університет. Перелік баз стажування лікарів-інтернів 2022 року. Одеса : ОНМедУ, 2022. URL: <https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/perelik-baz-stazhuvannja-2022.pdf>

5. Медичний дім Odrex. Інтернатура з фізичної та реабілітаційної медицини. Одеса : Odrex, 2024. URL: <https://odrex.ua/ua/internship>

6. UEMS PRM Section & Board. European Training Requirements in Physical and Rehabilitation Medicine. Brussels: UEMS, 2021. 37 p.

7. World Health Organization. Rehabilitation 2030: A Call for Action. Geneva: WHO, 2017. 22 p.

8. Міністерство охорони здоров'я України. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України за 2023 рік. Київ : МОЗ України, 2024. 240 с.